

טינו מושקוביץ

גרינשפן – פואמה במספר קולות

הקולות:

- גרינשפן
- שלמה בטרונגרמן (בעלים של חברה להשבת רכוש והנפקת אזורחות פולנית)
- גידי גלבוז (חבר ילדות)
- Alison Jennings (אליסון ג'נינגס)
- שפתף לעסקים לשעבר (סרב למסר את שמו)
- מוכר תקליטים

מְדֻרֹן אֵין־אוֹן / כָּל דּוֹר אַחֲוֹר
כָּאֵם לְסוֹר / בְּמַה לְכַחֵר
וְרוֹת־חַיִּישׁ / רִגְלֵיו גָּרוּר
יִרְחֹק לְנִגְדֵי

כְּעֵין טָמֵא / אֶל הַטְּהוֹר
חַפְּשׁ רוֹגְעָה / כְּדֵי מִישׁוֹר
אֶלִי הֶהָר / נִבְכֵי הַחֹר
מוֹעֵד לְנִגְרֵי

עֵבֶר חֶלֶף / שְׂבָעָה מְדוֹר
וְכָל גְּלִיל / שְׂבִיט מְכוֹר
כָּל רִגְבֵי־רֵב / יוֹסִיף לְנִדֵּר
וּלְעֵדֹן אֵין־עֵד

לחזר אחר, זה לא 'להתעורר',
ואין מודע לכה מגרינשפון
משפדל להזהר,
ולא מכרע מעם הגוף המקצר
את התנעת החשב, בא לפעלה.
אצל כלם, אצלו זה אף יותר,
כשגרינשפון מכונן מן החצר
והלאה, למהר אל הרחוב,
לא לבדר את הרפוז בלאחז
את כלל המחשבות בבת-אחת,
לא לאפשר לשלד הנפרק להתארך.
לרפש את התקליט
ולמהר חזר.

עברו דקות וגרינשפון פסק לחמק מן הרסס;
מחשבתו שהסתה וכעת מהססת
מרוטה מהמרא, ממשיכה והולכת.
השלוליות נספגות בסוליות הנעלים;
התקליט שתחת בית-השחי,
חרוץ בשקט הימלאי.

שלמה בטרוגמן:

"שלום לך, תשב תשב...
לשתות?
רחלי תעשי...
נעים מאוד... זה אבא בתמונה, זה יקה אמת!
גם כאן, בשיא הקיץ, הוא הלך עם עניבות.
ומה היה אז פה? דרעק, גורנישט, בארען זאמד,
פארגעבן מיר;
הלך עם חליפה, הזיע כמו חזיר, יבא זכוכית מוולפסבורג,
ערשטער קלס,

אני זרקתי אבנים והוא יבא... כן, עסק משפחה.
אה? לא, אני פרקליט, אבל יודע כל מה שצריך,
אל דאגה...

אז, בוא נסגר על מאהחמשים?
זה עץ המשפחה שלי, זה
חמשים דורות פה על הקיר –
דוד המלך, בית-מקדש ראשון...
רחלי, הקפה!!

כן, גרינשפן זה מפר,
רחלי, גימל, גימל-ריש,
אה, הגה, גרינשפן,
טפו איזה פרצוף,
ואיך אתה...? חייב לו כסף?
הוא לך?

איזהו החכם, שנאמר, זה הגובה מן החיב.
רחלי, תפתחי את דף רשום האקלוסין!!
נסה לקנות ממני אזורחות, לתבוע שלומים, אתה מבין?
והוא בכלל דור חמישי בארץ, המאמזער.
בלבל במח על בנין בקרקוב,

אמר שלסבו היתה שם מתפרה, (אין החכם כמו שאומרים, כבעל אמצעים)
וכשפגנו על מחיר, הוא נעלם!
אויף מיסט דארף מען זיך פארשטיין.
מכר את הזכיות על כל שלש הקומות והמרתף,
לפני שעוד ברונו המקום –
תאר לך הבלאטע,

בזזונה...
סופו של הגנב, כמו שאומרים, בדרך האקלוסין.
רחלי, תפתחי את האתר!!

ומה אני? אני לא מחרבן אלפים יורואים
דער מארגן מיט קאפע.
רחלי, יש לנו ביסקוויט?
ואז לקנדה, או לארצות-הברית, לאן אם לא לשם?

וימה אתך? איפה נולד הסבא? מסמכים? עם המצב היום, אתה יודע...
אין צורך? מה אתה אומר, גם לא בדיקה פשוטה של זכאות?
הטלפון!

רחלי, מה נרדמת? !
את התשלום בכקשה במזמן!
שנאמר, מרבה בנקסים, ממעיט בחובותיו...
השרותים ישר במסדרון...
רחלי, את הדלת,
אם הוא יצלצל, אל תעני,
רחלי, את המהדק! !”

מר גרינשפן הנוטר, החטם מאנפר,
מטיח התנשפות בדלת נעולה.
צל הגלוח מצמרר – כחכות מגלען.
תקיעה נשנית חורטת מבוכה
במוצקות המנעולים;
נבלע בתוף המסדרון האפלולי.
בנין עומד בגשם הנשרף,
וגרינשפן הנדרף על המקום
בלי-התראה מפרע לחשב פתאום:

”האם עליפי ההגדרה המינימלית,
נתן להיות שכן של עצמך?
כשבנין לא-מאכלס אין מלבדך,
והרחוב זנוח,
והעיר ריקה”

המחשבה נצמדת לעקר,
אבל הגוף לא מאפשר למח להניע;
המתג הקבוע תחת עצם-הברית השמאלית
קופץ, וגרינשפן מתרסק על מרצפות העץ.

גִּידֵי גִלְבוּעַ:

“אֲנִי וְהוּא הָיִינוּ, נִדְמָה לִי, בְּסוֹף כְּתוּבָה ה’;
כְּשֶׁלְמֶשֶׁק הִגִּיעַ הַסֵּרֶט הַזֶּה ‘תּוֹתֵחֵי-גְבוּרָה’;
רְאִינוּ אוֹתוֹ לְפָחוֹת חֲמָשִׁים וְחֲמֵשׁ פְּעָמִים,
בְּאוֹלָם בֵּית־הָעַם עִם הַגַּג מְלוּחָחוֹת שֶׁל מִתְכַּת,
בְּחֵם הַמַּעִיק.
זֶה הָיָה אַחֲרֵי שֶׁהַפְּרֵד בְּיַחְוֹר הַזְדַּכָּה עַל פְּרִסוֹת־הַגְּרִירָה,
וְעִגְלַת הַחֲצִיר הַשְּׁלֵכָה אֶל חֲצַר הַגְּרוּטוֹת;

כְּשֶׁהִגַּעְנוּ לְשִׁמָּה הָיוּ צְהָרִים, הַמְּשִׁק נָחַר;
וּפְרָקְנוּ גִלְגָּל וְגִלְגָּל וְעוֹד שְׁנֵי יְצוּלִים,
וְהִרְכַּבְנוּ אוֹתָם עַל אוֹפְנוֹעַ חָלוּד מִתְקוּפַת הַתּוֹרְכִים,
וְהִתְקַנּוּ מִהָר רְצוּעוֹת מְצַמִּיגִים שְׁנוֹתָרוּ,
כְּפִי־הַקָּלַע מְעוֹר סוּלִית נְעִלֵי־עֲבוּדָה
(סָבָא פְּאוּל תְּמִיד הָאֲשִׁים בְּגִנְבוֹת אֶת הַכְּלָב שֶׁלוֹ),
וְאֶת כָּל־זֶה מְחַצְנוּ בְּזוּג מְלַחֲצִים לְגוֹשׁ מְמַנֵּעַ,
וְאֶסְפְּנוּ חֲצִץ בְּכִיסִים לְתַחֲמֶשֶׁת אִישִׁית.

‘הַכְּלָמִים לֹא עוֹבְדִים וְלֹכֵן יֵשׁ לִירוֹת בְּתַנּוּעָה!
הַכְּלָבִים יִטְרְפוּ וְלֹכֵן יֵשׁ מִיָּד לְהֵאִיץ,
וּכְדֵי לְעַצֵּר, לְנוֹט לְכוּיֹן הַגְּבָעוֹת!
כִּי צוּעֵק הַמְּמַזְר וּמִוֹרָה לְהַנִּיעַ מִיָּד.

בְּנְעָמִי מְקַרִּין הַסֵּרֶטִים מִתְיָשָׁב עַל כְּסֵאוֹ,
וּמִתְחִיל לְגִלְגָּל אֶת הַסֵּרֶט מִיּוֹם הָאֶתְמוּל,
כְּשֶׁבְחוּץ, הוּא קוֹלֵט בְּאֲזָנוֹ הַשְּׂמָאֵלִית, הַבְּרִיאָה,
נְעִירָה מְנַתְּצַת שֶׁל מְנוּעֵי־שִׁרְפָה־חִיצוֹנִית,
וְצָרְחָה –

‘אֶכְטוּנְג, אֶכְטוּנְג, וְפוֹיֶר’,
וְרַעַד נְפוּץ הַחֲלוֹן,
‘אֶכְטוּנְג, אֶכְטוּנְג, וְפוֹיֶר’, וְשְׁנֵי חֲלוֹנוֹת נוֹסְפִים,

הנצול (הוא בן־עמי מקרין הפרטים) מסתתר במרתף.

התרסקנו בשיח־אשחר לרגלי הגבעה,
ושברנו מספר עצמות וגם צלע אחת,
ואחר־כך קבלנו מכות מהסבא שלו
(שרדף אחרינו יחף ואחר סוליות נעליו);
הנצול (הוא בן־עמי מקרין הפרטים) התערב במהרה;
הוא הרביץ ובכה
והבט אף גרוע יותר.”

האור שחר במח המתוח.
העלפון הזה הוא מאמץ קטוע.
הערכ התפישט, אולי פדאי לקום
ולהרתיח מים בקומקום
ולהשרות מבהן עד עקב.
הווליום הגבר, צרם ונעצר –
המחט ננעצה בשרט צר.

Allison Jennings:

“Yeah, I remember him not bothering to listen
Just mumbling to himself,
Evoking his schizoidly-conducted urge to be enlisted,
(Although I knew he wasn't of a patriotic type).
No coffee after two, no “nonprescription drugs”,
Or processed food,
And almost every night, unsteady standing in the bathroom;
Long depressing palms and widened pupils,
Vomiting at sight...
A routine drama, but impossible to count.
Some kind of war, or holocaust related trauma,

Quite a weighty load...
He almost got me pregnant, you know,
And then got-up, said thanks,
And disappeared in a neurosis of a wink
Leaving the fragments of his DNA
On the declivity of the ceramic sink.”

המהום החלודה בצנורות,
צפירת הרמזורים האדמים.
בתנועתו, מר גרינשפן לא מבחין בכניי-אדם
והפלים מעוררים בו יסורי מצפון,
משום שאת גילם אינו מצליח לשער,

אקלים הפוף לחלוטין
ברחובות מאנכים,
כשמרביתם, זכורים לו משמיעה.

מר גרינשפן מתפזר לעיר-חלל.
לקט של גנונים אפניים
המדבקים בכל-מקום בחסר-רגישות,
כמאגד בין עירות-משנה מפזרות,
באמצעות בתי-עלמין משתפים.
חלוק פרום מתחת למעיל,
מונע מהכל את הפעור
המתבזק בהבזקים,
ותולדותיו, כפי שהביאוהו לכדי-כף –
והוא מכרח לנצר כל אפשרות
של מחשבה להתפתל מעבר לעקול,
להתעקל אל עבר המבוי.

שָׁרָף לְצַסְקִים לְשַׁעֲבֵר (סָרַב לְמָסֵר אֶת שְׁמוֹ):

”מִיָּדָע;

הַפְּשָׁטוֹ לְכָדִי רְבוּעַ מְשֻׁרְטָט,
וְהִיכָלֶת הַפְּלֵאִית לְכָרֵר לֹא חֲשׂוּבִים,
תּוֹף הַמְּנַעוֹת שְׁקוּלָה מְרוֹמְבוֹסִים וְקִבְיּוֹת;
רַק כֶּף הַצְּלִיחַ לְהַחְזִיק.
לְמָרוֹת הַמְּצַח הַדְּלִיל בְּשַׁעֲרוֹת,
לְמָרוֹת הַהֶתְקַשּׁוֹת בְּהִגִּית הַעֲצוּרִים הַרוֹחֵשִׁים,
כֹּל הִיָּה פֶתְאוּם כֶּף לְעַקֵּל אֶת לְשׁוֹנוֹ,
שְׁכַל הָאֲמָהוֹת עַל פְּנֵי פְדוּר־הָאֲרָץ,
הִיוּ לֹקוֹת בְּבַת־אֲחַת בְּהַרְעֵלֶת חֲמֵצָן.”

הַמְּאֲמָץ נָכֵר,

הָרֵאשׁ נִבְקַע וּמִהַבִּיל כָּעַת בְּתוֹף חָלָל מְסָק,
וְהַתְּקִלִּיט הַלַּח מְשַׁלֵּף עַל הַדְּלִפָּק.

גְּרִינְשָׁפֵן:

(מִתְנַשֵּׁף בְּכַבְד־פֶּה וּמִטְפֵּטֶף)

”חֲסִלַּח לִי אֲדוּנִי, קָרְתָה טְעוֹת!

הַשְּׁקֵט שְׁקִנִּיתִי לְאִמְכָּבֵר,

שְׁרוּט!

אֲנִי אָדָם יָשָׁר, אֲזָרַח הַגּוֹן,

לְמִי מִגִּיעַ שְׁקֵט אִם לֹא לִי,

תּוֹצְרֶת־חוּץ, טָרִי, פְּרוּדוּקֵט עָלַי

יְגוּב מִתּוֹף רְגָבִי הָאֲדָמָה,

וּמִבְצַע אֶת הַמְּלֶאכָה לְשִׁמָּה לְקֵט:

”לְהִשְׁמַע!”

מוכר התקליטים:

(פְּנִים שְׂדוּפוֹת, אֶפְרֵלֹמָה,
בוֹהָה בְּאֲדִישׁוֹת, אוֹחֵז אֶת הַרְבוּעַ הַרְטָב
בְּהִטְעָמָה דִּידִקְטִית, מְאֻבְּרֵת-בוֹז)
"זֶה כָּכָה מִי-צֶרֶר שָׁם אֲדוֹנִי,
מְחוּז אוֹטָאר-פְּרָאדֶשׁ, מְסַפֵּר עוֹסֵק מְרֻשָּׁה
וּמְרַבֵּיבִים, הַלֵּל פְּתוּב!
(מוֹשֵׁף אֶת אֲצָבָעוֹ עַל גַּב הַעֲטִיפָה)
עֲכָשׁוּ,
(מְרִים אֶת אִישׁוֹנִיו)
אִם לֹא אֲכַפֵּת לָךְ, אֲנִי מְכָרְח לְסֹגֵר.
וְאֵת הַדְּלֵת בְּרִישׁוֹתָךְ...
הַקֵּר..."

מִר גְּרִינְשָׁפֶן לֹא שׁוֹמֵעַ כְּבָר בַּחוּץ,
הוֹלֵךְ וּמְבֹטוֹ נְעוּץ
בְּאֲצָבָעוֹת רַגְלָיו הִיחֲפוֹת,
בְּצַפְיָה לְחֹטֵף דְּלֶקֶת נְגִיפִית,
כְּהִסְתָּה הַמְאֻפְשָׁרֵת לְהִשְׁהוֹת,
כְּדִי הַגְּעָה לְקַרְקַע מוֹצָקָה פְּחוֹת,
וְרַק בְּמִסְדְּרוֹן אֶפּוֹף-הָאֶסְפִירִין,
לְהִזְכֹּר בְּשִׁקֵּט הַנְּשָׁרֵט בְּעֵת הַנְּצִירוֹתוֹ
וְלְאָמֵד שׁוֹב אֶת גְּמִישׁוֹת הַמְרַצְפוֹת.

ויונדה למועדי האביב

כְּשֶׁעָדָר בְּאָדָר נִבְקַע
מִצְפִּיָּה גְרוּדַת־כְּנֻמָּת,
מֵהִתְמַצְקוֹת שֶׁל מְצוּקָה –
חֶפֶת הַמִּצַּח, קֶמֶט-קֶמֶט;
מִן הַכְּמִיָּה לַכְּדֵי פְּרָקָן,
קְבוּעַ לְבִדּוֹ לְשֹׁמֵר,
מִגִּשֶׁת פֶּאֶן מִן הַמוֹכָן
הַהִתְאַבְּלוֹת הַמִּיַּחְמָת.

כְּשֶׁהָאָבִיב, תְּשׁוּשׁ גְּבוּלוֹת,
אֲוִיר סְרוּחַ מְלוֹא הַחֲמָת,
נִשְׁרָף מְהוּוֶה לְהֵלֶם
בְּשִׁבְטֵי־יִוִּית הַמִּתְרַקְּמָת,
וּלְהִדִּיחַ לְכִלּוֹת
אֶת מְאָגֵר שִׁקִּי הַדְּמַע,
הַעֲרֹב־רֵב בְּחֹלְלוֹ
אֶת הָאֲבִלוֹת הַמִּיַּחְמָת.

קִיּוֹם לֹא־יִדְאִי נֹקֵט
בְּהִטְפַת אֶסוֹן נִפְעָמָת.
חֲגִי־שָׂרֵב כְּבִדִּים מִשְׁאֵת,
בְּכִיָּה הִיסְטֹרִית מְנַחֵמָת.
קְרִיאַת מִתְכַת סְחָה אֶת
הַהִתְאַסְפּוֹת הַמִּתְאַמָּת,
כְּלִי גְּמֻר־צְבוּרִי, מוֹפֵת
הַהִתְאַבְּלוֹת הַמִּיַּחְמָת.

אֵיכוֹת שֶׁל סְחָפַת שְׁסוּעָה;
תְּזוּזִית מְקוֹמָמוֹת לְשֹׁמֵד,

לְכָרֵי חוֹשֵׁטְעַם מְסָאָב
לְהַתְאָבְלוֹת הַמְבֹהָמֹת.